

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldransvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldransvar?

Med vårdnad (föräldransvar) avses föräldrars skyldigheter och rättigheter. I föräldransvaret ingår bland annat att ta hand om och uppfostra barnet, förvalta barnets tillgångar och företräda barnet (§ 158 i civillagen – *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*).

Att ta hand om ett barn innebär enligt § 160 i civillagen framför allt att man sörjer för barnets fysiska välbefinnande och hälsa och utövar direkt tillsyn över barnet, och att uppfostra ett barn inbegriper framför allt att man säkerställer barnets psykiska, mentala, känslomässiga och moraliska utveckling och främjar barnets talanger, förmågor, preferenser och utvecklingspotential samt hans eller hennes skolgång/yrkesutbildning. Att ta hand om ett barn inbegriper även att sörja för läkarvård för barnet och att uppfostra ett barn inbegriper även att man bestämmer var barnet ska bo (§ 162 i civillagen) och därför även fattar beslut om utlandsresor, val av skola eller byte av barnets religion. Föräldrars rätt att uppfostra sina barn innebär också att de har rätt att namnge barnet.

Förvaltning av barnets tillgångar inbegriper exempelvis underhåll till barnet (fastställande, ändring, erhållande, indrivning och användning av underhåll). I § 164 i civillagen anges att föräldrarna ska förvalta barnets tillgångar "med den omsorg som ankommer anständiga föräldrar".

Att vara barnets juridiska företrädare definieras som rätten och skyldigheten att företräda barnet i rättsliga frågor. Detta inbegriper att företräda barnet i mål där barnet direkt tilldelas rättigheter eller skyldigheter eller ge sitt samtycke för barnets räkning. Att vara barnets juridiska företrädare kan innebära att man tar hand om och uppfostrar barnet och förvaltar barnets tillgångar i en "extern" mening (t.ex. ingår ett avtal om läkarvård med en läkare, samtycker till vårdbehandlingar för barnet), till skillnad från att man själv utför dessa uppgifter (t.ex. ger medicin, byter blöjor, övervakar läxläsning). Rollen som juridisk företrädare gäller även utanför dessa områden (i begreppets "egentliga" mening), som t.ex. vid byte av barnets namn eller medborgarskap, erkännande av utomäktenskapligt faderskap och utövande av barnets personliga rättigheter.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldransvaret för ett barn?

Huvudregeln är att om ett barn föds inom äktenskapet, eller om föräldrarna gifter sig efter att barnets har fötts, har båda föräldrarna vårdnaden om barnet (§ 177.1 i civillagen). Om barnet föds utanför äktenskapet är det enligt lagen endast modern som har vårdnaden om barnet (§ 177.2 första meningen i civillagen).

I § 177.2 andra meningen i civillagen anges att ogifta föräldrar, efter att ha informerats om de rättsliga följderna, inför en tjänsteman vid folkbokföringsmyndigheten personligen får förklara att de önskar gemensam vårdnad om barnet, om vårdnaden inte redan har fastställts i domstol. Om föräldrarna inte delar hushåll måste de komma överens om vilken förälder som i första hand ska ta hand om barnet. Alternativt kan föräldrarna ingå ett avtal inför domstolen eller inge ett sådant avtal till domstolen (§ 177.3 i civillagen). Domstolen kan även bevilja föräldrarna gemensam vårdnad (§ 180.2 i civillagen).

Gemensam vårdnad kan endast avslutas genom ett domstolsbeslut. Domstolen måste därefter försöka få parterna att göra upp i godo. Om detta inte lyckas beviljar domstolen en förälder vårdnaden eller beviljar på nytt båda föräldrarna vårdnaden (§ 180 i civillagen). Om domstolen beviljar gemensam vårdnad måste den även ange hos vem barnet i första hand kommer att bo. Vid dessa beslut sätter domstolen barnets bästa i första rummet.

Om en förälder tilldelas ensam vårdnad har den andra föräldern rätt till personlig kontakt med barnet och rätt till information, rätt att yttra sig och rätt till representation i den mening som avses i § 189 i civillagen.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldransvar över sina barn?

Om båda föräldrarna är förhindrade att utöva vårdnaden måste domstolen bestämma vilka mor- eller farföräldrar (eller vilken mor- eller farförälder), eller vilka familjehemsföräldrar (eller vilken familjehemsförälder) som bör tilldelas vårdnaden om barnet. Om mor- eller farföräldrar eller familjehemsföräldrar ska tilldelas vårdnaden har ett par i regel företräde framför en ensam mor- eller farförälder eller en ensam familjehemsförälder, om inte en sådan lösning är till barnets bästa. Detta gäller i motsvarande grad om båda föräldrarna är förhindrade att tillhandahålla en viss aspekt av omvårdnaden. Barnets bästa sätts alltid i första rummet när vårdnad tilldelas.

Om den förälder som har ensam vårdnad är förhindrad att utöva vårdnaden måste domstolen avgöra huruvida fullständig eller delvis vårdnad ska tilldelas den andra föräldern, till mor- eller farföräldrar eller en mor- eller farförälder eller till familjehemsföräldrar (eller en familjehemsförälder). Den andra föräldern ska väljas framför mor- eller farföräldrar och familjehemsföräldrar så länge barnets bästa kan garanteras hos den föräldern.

Om det inte finns några föräldrar, mor- eller farföräldrar eller familjehemsföräldrar som kan tilldelas vårdnaden kan en annan lämplig person tilldelas vårdnaden om barnet (§ 204 i civillagen). Barnets bästa är den avgörande faktorn när en sådan person väljs ut. Hänsyn måste även tas till barnets och föräldrarnas önskemål (§ 205.1 i civillagen). I första hand ska släktingar komma ifråga, därefter andra personer som står barnet nära och slutligen andra lämpliga personer, t.ex. barn- och ungdomsomsorgsorganisationer (§ 209 i civillagen).

4 Hur fastställs föräldransvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Ett par fortsätter att ha gemensam vårdnad efter äktenskapsskillnad eller annullering av äktenskap. Om föräldrarna vill fortsätta att ha gemensam vårdnad måste de emellertid inge ett avtal om föräldransvar till domstolen. I detta ska de ange vilken förälder barnet huvudsakligen ska bo hos. Domstolen måste godkänna avtalet om detta är till barnets bästa. Föräldrar får emellertid inte dela vårdnaden på ett sätt som t.ex. innebär att endast en förälder ansvarar för barnets omsorg och uppfostran, medan den andra föräldern enbart förvaltar barnets tillgångar och företräder barnet. Den förälder som barnet bor hos måste alltid ha full vårdnad. Om ett sådant avtal inte inges inom en rimlig tid efter upplösningen av äktenskapet, eller om det inte är till barnets bästa, måste domstolen – om det inte går att få parterna att göra upp i godo, vid behov efter medling – avgöra vilken förälder som framöver ska ha ensam vårdnad om barnet.

Föräldrarna kan även själva ange ett endast en förälder ska behålla vårdnaden om barnet efter upplösningen av äktenskapet. Ett avtal som anger hos vilken förälder barnet huvudsakligen ska bo är naturligtvis inte nödvändigt i så fall. Detta gäller inte enbart om äktenskapet upplöses, utan även när barnets föräldrar fortfarande är gifta men lever permanent åtskilda. I sådana fall fattar domstolen endast beslut på begäran av en av föräldrarna.

Ovannämnda information om vårdnad efter upplösning av föräldrarnas äktenskap gäller även i de fall två livspartner separerar. Föräldrarna till ett barn som fötts utanför äktenskapet kan därför tilldelas gemensam vårdnad av domstolen om de inte längre delar hushåll eller aldrig delat hushåll, förutsatt att det finns ett avtal om var barnet ska bo som är till barnets bästa.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldransvar, vilka formella krav måste vara uppfylla för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Se fråga 4.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldransvaret?

Föräldrar kan kontakta barn- eller ungdomsförvaltningen (familjerådgivning) eller privata organisationer för att få råd. Alternativt kan föräldrarna delta i medling, parrådgivning eller föräldrarådgivning eller använda sig av andra rådgivningstjänster.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domaren i förmyndardomstolen (*Pflegschaftsgericht*) kan endast officiellt inleda och fatta beslut i ärenden om vårdnad och umgängesrätt. Om det finns ett akut hot mot barnets välbefinnande måste detta anmälas till barn- och ungdomsförvaltningen. Om barnet befinner sig i omedelbar fara kan denna vidta lämpliga åtgärder. I allvarliga fall kan detta även innebära indragen vårdnad.

Beslut om underhåll till barn kan endast fattas på begäran av barnets juridiska företrädare eller den myndiga person som har rätt till underhåll. Sådana beslut kan inte fattas av domstolen på eget initiativ. En ansökan om underhåll till barn måste göras som ett led i ett icke-kontradiktoriskt förfarande (*Außerstreitverfahren*). Detta gäller även barn som är myndiga. En särskild domstolstjänsteman (*Rechtspfleger*) ansvarar för detta.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Den förälder som inte har vårdnaden har rätt att av den person som har vårdnaden i god tid informeras om viktiga frågor som påverkar barnet och planerade åtgärder som kräver båda föräldrarnas närvaro vid gemensam vårdnad (§ 167.2 och 167.3 i civillagen) samt lämna synpunkter beträffande denna information (rätten att informeras och att yttra sig). Synpunkterna bör beaktas om de önskemål som framförs är bättre för barnets bästa. Dessa rättigheter innebär även mindre viktiga frågor (förutsatt att det inte rör sig om rena vardagsfrågor) om den person som inte har vårdnaden, trots att denne vill det, inte har regelbunden direktkontakt med barnet, t.ex. på grund av att omständigheterna omöjliggör detta eller på grund av att barnet vägrat att ha kontakt med honom eller henne (§ 189.3 i civillagen).

Om den förälder som har vårdnad konsekvent underlåter att fullgöra dessa skyldigheter kan domstolen på begäran meddela lämpliga förelägganden, och om barnets välbefinnande hotas kan domstolen även göra detta på eget initiativ (§ 189.4 i civillagen). Domstolen kan t.ex. meddela särskilda beslut till den förälder som underlåter att fullgöra skyldigheterna eller ge den förälder som inte har vårdnaden rätt att själv inhämta informationen från läkaren eller skolan. Om den förälder som har vårdnaden uppvisar ett beteende som hotar barnets välbefinnande kan vårdnaden helt eller delvis dras in i enlighet med § 181 i civillagen.

Rätten till information och rätten att yttra sig kan begränsas eller återkallas av domstolen om utövandet av dessa rättigheter allvarligt hotar barnets välbefinnande. Detsamma gäller om den berörda föräldern missbrukar dessa rättigheter eller utövar dem på ett sätt som den andra föräldern inte kan godta. De upphör även att gälla om föräldern själv utan motivering vägrar att ha kontakt med barnet (§ 189.2 i civillagen).

Vårdnad måste alltid utövas på ett sätt som sätter barnets bästa i främsta rummet. Vid fastställandet av vad som är till barnets bästa bör hänsyn tas till barnets personlighet och behov, särskilt hans eller hennes talanger, förmågor, preferenser och utvecklingspotential, och till föräldrarnas levnadsförhållanden. Alla personer som har vårdnad om ett barn (föräldrar, mor- eller farföräldrar, familjehemsföräldrar eller andra personer) och personer som har andra rättigheter och skyldigheter gentemot barnet (t.ex. umgängesrätt) måste, för att trygga barnets välbefinnande, avstå från allt som skulle kunna undergräva barnets förhållande med andra personer som har rättigheter och skyldigheter gentemot barnet eller som skulle kunna göra det svårare för sådana personer att fullgöra sina uppgifter (kravet på gott uppförande [*Wohlverhaltensgebot*], § 159 i civillagen).

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Principen om ensamrätt gäller juridisk representation, dvs. varje förälder har rätt och är skyldig att ensam företräda barnet. En rättslig åtgärd som vidtas av en förälder är därför fortfarande giltig även om den andra föräldern inte håller med om den (§ 167.1 i civillagen). Om båda föräldrarna företräder barnet måste båda föräldrarna endast vara överens i de fall som förtecknas i § 167.2 i civillagen (t.ex. vid byte av barnets förnamn eller efternamn, val eller byte av barnets religion, överföring av barnet till extern vård etc.).

Godkännande från den andra förälder som har rätt att företräda barnet och domstolens samtycke krävs om barnets företräds eller samtycke ges för barnets räkning i egendomsrelaterade frågor som inte omfattas av vanlig affärsverksamhet (§ 167.3 i civillagen). Dessa frågor innebär t.ex. avyttring eller belåning av egendom, avstående från en arvsrätt, villkorlös godtagande eller avstående av ett arv och mottagandet av gåvor med gravation.

I tvistemål har varje förälder rätt att själv företräda barnet. Om föräldrarna inte kan komma överens eller domstolen inte har utsett någon av dem, eller en tredje man, att företräda barnet, företräds barnet av den förälder som slutförde det första steget i förfarandet (*Verfahrenshandlung*) (§ 169 i civillagen). Föräldrarna måste iakttä kravet på gott uppförande (se fråga 9).

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldransvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Enligt § 109 i lagen om domstols behörighet (*Jurisdiktionsnorm* – JN) är behörig domstol distriktsdomstolen (*Bezirksgericht*) i det distrikt där barnet har sin hemvist eller, om barnet saknar hemvist i Österrike, barnets (faktiska) vistelseort. Om barnet saknar hemvist i Österrike är behörig domstol domstolen i det distrikt där barnets juridiska företrädare har sin hemvist. I avsaknad av hemvist i Österrike är behörig domstol domstolen i det distrikt där en av föräldrarna har sin hemvist, eller annars distriktsdomstolen i Wien (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Henvist skiljer sig från den (vanliga) vistelseorten genom att henvisten vanligtvis avser en specifik, kontinuerlig tidsperiod (ungefär sex månader).

Ansökningar om överflyttning av ensam vårdnad eller deltagande i vårdnaden kan göras skriftligen per post eller personligen vid distriktsdomstolen på s.k. kontorsdagar (*Amtstage*), vilka inträffar åtminstone en gång i veckan, vanligtvis på tisdag morgon. Parterna behöver inte företrädas av en advokat. Om de vill företrädas får de emellertid endast företrädas av en advokat (s.k. relativ skyldighet att anlita advokat [*relative Anwaltpflicht*] enligt § 101.1 i lagen om rättsvårdsärenden).

Ansökan måste innehålla en beskrivning av ärendet, sökandens och hans eller hennes ombuds för- och efternamn och adress, och vid behov namn och adress till de andra parter som han eller hon känner till, och i frågor som rör civilstånd även parternas födelsedatum, födelseort och medborgarskap (§ 10.3 i lagen om rättsvårdsärenden).

Om ansökans form eller innehåll är inkorrekt eller ofullständigt på ett sätt som hindrar ytterligare steg i förfarandet får domstolen inte avvisa eller avslå ansökan med en gång utan bör först försöka att få till stånd en rättelse (§ 10.4 i lagen om rättsvårdsärenden).

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Det icke-kontradiktoriska förfarandet ska tillämpas i sådana fall, i enlighet med lagen om rättsvårdsärenden.

I enlighet med principen om barnets bästa måste domstolen tilldela eller återkalla vårdnad och rätten till personlig kontakt, särskilt för att upprätthålla trovärdig kontakt och för tydlighet i rättsligt avseende, och måste ibland göra detta i form av provisoriska åtgärder inom ramen för ett nödförfarande. Detta kan framför allt vara nödvändigt efter att föräldrarnas äktenskap eller delade hushåll har upplösts (§ 180.1.1 i civillagen). Detta beslut är provisoriskt bindande och verkställbart, såvida inte domstolen beslutar annat.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

I enlighet med §§ 63–73 i civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung* – ZPO) beviljas på begäran rättshjälp i civilrättsliga förfaranden om en part inte kan betala kostnaderna för förfarandet utan att hamna på en lägre ekonomisk nivå än vad han eller hon behöver för att klara sitt uppehälle. I enlighet med § 7.1 i lagen om rättsvårdsärenden måste dessa bestämmelser tillämpas på motsvarande sätt i icke-kontradiktoriska förfaranden (t.ex. i förfaranden om underhåll till barn). Vilket belopp en person behöver för sitt uppehälle ligger mellan den statistiska genomsnittsinkomsten för en anställd och existensminimum. En risk för att hamna under detta belopp anses föreligga om den part, och hans eller hennes familj, som har rätt till underhåll inte ens skulle kunna leva ett enkelt liv, sett till alla tillgångar som kan användas och möjligheten att ackumulera besparingar under längre förfaranden. Delvis rättshjälp kan också beviljas.

Rättshjälp godkänns endast om den avsedda rättshandlingen eller försvaret inte förefaller uppenbart lättvindigt eller utsiktslöst. Rättshjälp kan beviljas både fysiska och juridiska personer. Partens medborgarskap är irrelevant.

Rättshjälp omfattar framför allt ett provisoriskt undantag från betalningen av domstolsavgifter, och avgifter för vittnen, sakkunniga och tolkar, samt betalning av partens resekostnader om han eller hon måste inställa sig personligen. Om det enligt lag är nödvändigt att företrädas av en advokat (som t.ex. i tvister där tvisteföremålet överstiger 5 000 euro eller vid förfaranden vid regionala domstolar [*Landesgerichte*]) eller om det förefaller nödvändigt mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda ärendet, tillhandahålls parten provisoriskt en österrikisk advokat utan kostnad. Advokaten ger parten juridiska råd före förfarandet i syfte att lösa tvisten utanför domstol.

I § 71 i civilprocesslagen anges att de parter som får rättshjälp måste betala tillbaka hela eller delar av de belopp som de provisoriskt befriades från att betala och som ännu inte har återbetalats. Dessutom måste de betala det fastställda arvodet till den advokat som de har tilldelats om och så snart de kan göra detta utan att riskera att hamna under existensminimum. Efter en period på tre år efter avslutat förfarande kan återbetalningsskyldigheten inte längre göras gällande. För att kontrollera huruvida villkoren för återbetalning är uppfyllda kan domstolen be parten att inom en lämplig tidsperiod inge en ny deklaration av tillgångar (*Vermögensbekenntnis*), tillsammans med skälig bevisning.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Beslut från domstolen i första instans om föräldraansvar kan överklagas (§ 45 i lagen om rättsvårdsärenden). Fristen för att överklaga är 14 dagar från delgivningen av den skriftliga kopian av beslutet (§ 46.1 i lagen om rättsvårdsärenden). I regel är det domstolen i andra instans som fattar beslut om överklagandet.

I vissa fall kan ett överklagande i en rättsfråga (*Revisionsrekurs*) inges till Högsta domstolen (*Oberster Gerichtshof*) mot ett avgörande från appellationsdomstolen (*Rekursgericht*) inom ramen för överklagandeförfarandet (se § 62 i lagen om rättsvårdsärenden). Sådana överklaganden är endast tillåtna om de löser en rättsfråga som i hög grad är viktig för att upprätthålla rättslig enhet, rättssäkerhet och utveckling. I vissa frågor är sådana överklaganden emellertid inte tillåtna, t.ex. i frågor som rör rättshjälp, kostnader och avgifter. Fristen för att inge ett överklagande i en rättsfråga är 14 dagar från delgivningen av appellationsdomstolens avgörande (§ 65.1 i lagen om rättsvårdsärenden). Överklagandet måste undertecknas av en advokat eller notarie (§ 65.3.5 i lagen om rättsvårdsärenden).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Enligt § 110.2 i lagen om rättsvårdsärenden kan beslut inte verkställas i enlighet med lagen om verkställighet (*Exekutionsordnung*). I enlighet med § 79.2 i lagen om rättsvårdsärenden måste domstolen på begäran eller på eget initiativ förordna om lämpliga bindande åtgärder. Dessa åtgärder inbegriper böter, fängelse i upp till ett år, obligatorisk närvaro, granskning av handlingar, information och annat lösöre och utnämningen av förvaltare som ska vidta rimliga åtgärder för den felande personens räkning och på dennes risk. Avgöranden om personlig kontakt måste också verkställas mot den förälders vilja som inte lever tillsammans med barnet i det gemensamma hushållet. Domstolen kan även verkställa avgöranden om vårdnad med hjälp av lämpliga tvångsåtgärder. Enligt § 110.3 i lagen om rättsvårdsärenden kan domstolen, på eget initiativ, endast avstå från att söka verkställighet om och så länge detta äventyrar barnets välbefinnande. Vid verkställighet av vårdnadsavgöranden som meddelats eller godkänts av domstolen kan domstolen dessutom be om hjälp från barn- och ungdomsförvaltningen eller från familjedomstolen. Detta gäller särskilt den tillfälliga omvårdnaden av ett barn om detta krävs för att trygga hans eller hennes välbefinnande. Det är dock endast rättsliga myndigheter som får använda direkt tvång för att verkställa domstolsavgöranden. De kan be om handräckning från polisen.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Enligt artikel 21 i Bryssel IIa-förordningen ska domar från andra medlemsstater erkännas utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. Ett förfarande för att godkänna att en utländsk domstols dom verkställs (*exekvaturförfarande*) krävs för att verkställa vårdnadsbeslut (artikel 28 och följande artiklar i Bryssel IIa-förordningen). Enligt artikel 30 i förordningen är det upp till medlemsstaterna att fastställa närmare detaljer om förfarandet. I Österrike regleras detta av §§ 112–116 i lagen om rättsvårdsärenden.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

En begäran om att inte erkänna ett vårdnadsbeslut som fattats i en annan medlemsstat (artikel 21.3 i Bryssel IIa-förordningen) faller – i likhet med exekvaturförfarandet – inom behörigheten för distriktsdomstolen i det distrikt där barnet har sin hemvist, eller i avsaknad av sådan hemvist, sin vanliga vistelseort. Om barnet saknar hemvist i Österrike är behörig domstol domstolen i det distrikt där den juridiska företrädaren har sin hemvist, eller om sådan hemvist saknas i Österrike, och så länge det rör barnet, domstolen där en av föräldrarna har sin hemvist. I annat fall är behörig domstol distriktsdomstolen i Wien (§ 109a i lagen om domstols behörighet jämförd med § 109 i denna lag).

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Om österrikiska domstolar anses behöriga enligt Bryssel IIa-förordningen eller 1996 års Haagkonvention om skydd av barn kommer de i första hand att tillämpa österrikisk lag.

Senaste uppdatering: 16/10/2019

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

De EU-länder som ansvarar för det nationella innehållet på den här webbplatsen håller på att uppdatera delar av sitt innehåll mot bakgrund av Storbritanniens utträde ur EU. Det kan dock ta ett tag innan vi har uppdaterat alla sidor.